

Orijinal Formalı Kompozisiyaların Tərtibatı

T.S. Məmmədov, Ş.A. Gülməmmədova*

AMEA Dendrologiya İnstitutu, Mərdəkan qəsəbəsi, S.Yesenin 89, Bakı AZ 1044, Azərbaycan;

*E-mail: shalala.g@mail.ru

AMEA-nın Dendrologiya İnstitutunda aparılmış elmi-tədqiqat işində müxtəlif növ və sortlardan ibarət olan dekorativ ağac, kol və ot bitkiləri müxtəlif ölkələrdən və yerli floradan Abşeron şəraitinə introduksiya olunmuş, onların bioekoloji xüsusiyyətləri öyrənilmiş və bu bitkilərdən istifadə etməklə Dendrarinin və Bakı şəhərinin ərazisində müxtəlif formalı kompozisiyalar yaradılmışdır. Müəyyən edilmişdir ki, introduksiya olunmuş dekorativ bitkilər Abşeron şəraitinə yaxşı uyğunlaşır və parklarda, xiyabanlarda müxtəlif formalı kompozisiyaların tərtibatında istifadə oluna bilər. Ağac-kol və ot bitkilərindən istifadə etməklə orijinal formalı kompozisiyaların tərtibatına daha çox üstünlük verilməsi məqsəduyğundur.

Açar sözlər: Orijinal, kompozisiya, bitki, dekorativ, park

GİRİŞ

Azərbaycanın şəhər və rayonlarında son illər yaşillıq zonalarının inkişafı, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması və müxtəlif formalı kompozisiyaların tərtibatı üzrə geniş işlər həyata keçirilir. Şəhərlərin böyüməsi, onların struktur planının yenidən qurulması, dəyişməsi ilə bağlı olaraq ayrı-ayrı element və ərazi sahələri ilə birləşən bütöv şəhər mühiti dəyişir. Botanika bağlarında və Dendroparklarda landşaft memarlığının öyrənilməsi müasir şəhərsəlmədə mühüm vəzifələrdən biridir. Son illər landşaft memarlığı müasir tələblər səviyyəsində inkişaf edir. Park, bağ və digər yaşıllıqların yaradılmasında növlərin dekorativ əlamətlərinə görə düzgün seçimi aparılır, bioekoloji xüsusiyyətləri öyrənilir və bitki assortimenti artırılır. Hal-hazırda Azərbaycanın bağ-park incəsənətinin bütün sahələrinin öyrənilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bizim mədəni irsin saxlanması vəzifələri aktual olmuşdur. Bəzi bağ-park kompozisiyalarının bərpası, landşaft memarlığı abidələrinə qayğılı münasibət zəruriliyi yaranır. Landşaft memarlığında müxtəlif kompozisiyaların yaradılması müasir dövrün ən mühüm xüsusiyyətlərindən biridir.

Hal-hazırda respublikada, xüsusilə Bakı şəhərində yeni yolların, körpülərin ətrafının yaşıllaşdırılmasında, o cümlədən parkların, bağların, ofis interyerlərinin tərtibatında kompozisiyalar növ müxtəlifliyinə və dekorativ əlamətlərinə görə seçilməlidir. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanın landşaft memarlığı üzrə təcrübəsi müasir inkişaf dövründə mövcud olan çətinliklərə və çatışmazlıqlara baxmayaraq respublikanın şəhərlərinin bağ-park inkişafı üçün progressiv əhəmiyyətli olmuşdur. Bu dövrdə çoxsaylı yaşıllaşdırma obyektlərinin yaradılması respublikada landşaft memarlığının inkişafına istiqamətlənmişdir.

Azərbaycanın bağ, park və landşaft sənətinin yaranma tarixi minillikləri əhatə edərək, öz kökləri ilə Qafqaz Albaniyasının, Xəzərin, Midiya və Atropatenanın qədim zamanlarından başlayır. Bizim regionun bağ və parklarının bir çox təsvirləri tarixçilərin və filosofların şərhlərində, şair və yazıçıların əsərlərində, Qafqazı ziyarət edən coğrafiyaçı və səyyahların qeydlərində özünə yer tapmışdır. Arxeoloqların axtarışları sayəsində qədim Azərbaycanın bağ və parkları haqqında maraqlı məlumatlar əldə edilmişdir (Həsənova, 2006).

Müasir dövrdə parkların, bağların, ofis interyerlərinin bəzədilməsində insanlar dekorativ bitkilərdən istifadə edirlər. Landşaft memarlığı əsasında yaşıllaşdırılmasında, müxtəlif kompozisiyaların qurulmasında bir-birindən yaraşlıq və zəngin növ tərkibinə malik olan bitkilərin dekorativ əlamətləri: çiçəyinin, qabığına rəngi, çətiri, meyvəsi, hündürlüyü və s. xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Məhz həmin sahələrdə gözəl çiçəklik və ya dekorativ bitkilərdən kompozisiyanın qurulması insanların sosial şəraitini yaxşılaşdırır, oksigen balansına olan təminatını qismən də olsa ödəyir (Məmmədov 2006).

Hər-hansı bir ölkənin, habelə qitənin dendroflorası və ya bitkiləri təkcə orada uzun illər, əsrlər, yaxud qərinələr boyu cır və ya yabanı halda bitən yerli bitkilərdən ibarət deyil, həm də müxtəlif vaxtlarda müxtəlif yollarla ora digər ölkələrdən və ya qitələrdən gətirilmiş, tədricən yeni şəraitə uyğunlaşmış, artıb çoxalmış bitkilərdən ibarətdir. Introduksiya elminin inkişafı ilə əlaqədar olaraq Abşeron yarımadasının dendroflorası yüzlərlə ağac və kollarla zənginləşdirilmişdir. Onu demək kifayətdir ki, hələ əsrimizə əvvəllərində Abşeronun yaşıllaşdırılmasında, bağ və parklarında cəmi 5-10 növ ağac bitkilərindən istifadə olunurdusa, 90-cı illərdə yaşıllıqlarda, bağ və parklarda ağac və kol növlərinin sayı 500-ü keçmişdir. Introduksiyanın inkişafının üçüncü dövründə bir

neçə elmi müəssisənin yaranması ilə əlaqədar olaraq, xüsusilə Bakı Nəbatat bağının, Mərdəkan və Bərdə Dendroloji bağlarının və s. formalaşması istər introduksiya və iqlimləşmənin inkişafına, istərsə də dendrofloranın zənginləşməsinə səbəb olmuşdur (Məmmədov və b., 2000).

Bağ sahəsinin planlaşdırmasının dəqiq həlli yoxdur, ona görə müxtəlif funksional zonaların ölçülərini və onların qarşılıqlı yerləşməsinə hər kəs öz arzu və imkanlarına görə, ərazinin relyefini nəzərə almaqla, sahənin qütblərə görə istiqamətinə, şəxsi təsərrüfatın həcminə və s. görə müəyyənləşdirir. Sahənin tərtibatı planın çəkilişindən başlayır və orada relyefin, ağacların, kolların, çiçəkliyin, yolun və sahənin digər xüsusiyyətləri qeyd edilir.

Sahənin planında bağın bütün lazımı qurğuları və elementlərinin rahat yerləşməsi, qarşılıqlı əlaqəsi nəzərə alınmalıdır. Bunun üçün sahənin funksional zonalaşması, yəni onun əsas zonalara bölünməsi aparılır (Витвицкая, 2005).

Çiçəklərin xarici görünüşü onların düzəldilməsindən, memarın zövqündən, bağbanın elm və bacarığından asılıdır. Hər çiçəklidə vahid kompozisiya həlli olmalıdır. Çiçəkli tərtibatın bütün həlli struktur elementlərin qarşılıqlı əlaqəsi ilə qurulur. Mərkəzdə, yaxşı görünən yerdə əsas mövzunu əks etdirən, iri və mürəkkəb elementləri daxil edən kulminasiya kompozisiyası yaradılır (Карпионова, 2005).

Çiçəkliyi sahədə yerləşdirdikdə onun evin pəncərələrindən, eyvanından, bağdakı oturaqdan, bağ yolu ilə gəzdikdə görünüşünü nəzərə almaq lazımdır. Bəzən çiçəklik bağda ən effektiv perspektivi örtür. Yadda saxlamaq lazımdır ki, uzaqlıqdan baxdıqda çiçəkliyin görünüşü dəyişir, hissələri elə bil yüngül, şəffaf tüstü ilə örtülür. Ona görə arxa planda göy-mavi çalarlı, ön planda isə isti, qızılı-sarı, qırmızı-narıncı çalarlı çiçəklər yerləşdirilir. Rəng ziddiyyətləri güclü "işləyir". Məsələn, tünd rəngli binanın fonunda açıq, sarıyaşıl və ya gümüşü-boz rəngli yarpaqları olan bitkilər yaxşı seçilir. Ağ binanın fonunda isə əks olunan işığın yarısını udan, tünd yarpaqlı bitkilər effektiv görünür (Шешко, 2009).

MATERIAL VƏ METODLAR

Yaşıllaşdırmada istifadə olunan bitkilərin təbii və mədəni genofondunun yaradılması, dünya bitki ehtiyatlarından səmərəli istifadəsi, növ və sort müxtəlifliyinin zənginləşdirilməsi, introduksiya, elmi əsaslarla müxtəlif formalı kompozisiyaların tərtibatı məqsədi ilə AMEA Dendrologiya İnstitutunun "Landşaft memarlığı" laboratoriyasında elmi-tədqiqat işləri aparılır. Dendri landşaft parkı üslubunda yaradılmışdır, burada olan

bitki kolleksiyaları milli və dünya sərvətidir. Aparılan elmi-tədqiqat işinin əsas məqsədi müxtəlif növ və sortlardan ibarət olan dekorativ ağac, kol və ot bitkilərinin müxtəlif ölkələrdən və yerli floradan Abşeron şəraitinə introduksiyası, onların bioekoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi və bu bitkilərdən istifadə etməklə parklarda, bağlarda, xiyabanlarda landşaft memarlığı üslubunda müxtəlif formalı davamlı kompozisiyaların yaradılmasıdır. Tədqiqat obyektlərinə bəzi dekorativ ağac, kol və ot bitkilərinin müxtəlif növ və sortları aiddir: ağaclardan - *Picea excelsa* Link., *Pinus nigra* Arn., *Larix europaea* DC., *Abies alba* Mill., *Ilex aquifolium* L., *Juniperus oxycedrus* L., *Cercis chinensis* Bge., *Carpinus betulus* L., *Diospyros lotus* L., *Arbutus unedo* L., *Acacia dealbata* Link. və s., kollarıdan - *Cycas revoluta* Thunb., *Artemisia vulgaris* L., *Santolina virens* Mill., *Magnolia liliflora* Desr., *Jasminum humile* L., *Ruta graveolens* L., *Camelia japonica* L., *Lantana camara* L., *Vitex negundo* L. və s., otlardan - *T. "Editil NL"*, *T. "PW Alexind"*, *T. "Purk"*, *T. "A.Adamkiene"*, *H. "Wood stask"*, *H. "Sky jaket"*, *H. "Amethyus"*, *N. "Gemendil"*, *N. "Carnegie"* və s.

Tədqiqat işi yerinə yetirilən zaman bir sıra metodikalardan istifadə edilmişdir. Vegetativ orqanların morfoloji xüsusiyyətləri İ.T.Vasilçenko (1979) və İ.Q.Serebryakovun (1952) metodikaları ilə öyrənilmişdir. Bitkilərin böyümə dinamikasını və fenoloji inkişaf fazalarını təyin etmək üçün vegetasiya başlandıqdan qurtarana kimi hər 10 gündən bir müşahidə aparılmışdır. Bitkilər üzərində fenoloji müşahidələr aparmaq məqsədilə N.A.Avrorinin (1953), A.Q.Qolovaçın (1962), F.N.Rusanovun (1970) və Rusiya Baş Botanika Bağının işləyib hazırladıqları metodikalardan istifadə olunmuşdur. Kök sisteminin morfologiyası öyrənilərkən V.A.Kolesnikovun (1971) "köklərin tam çıxarılaraq yuyulması" metodikasından istifadə edilmişdir. Bitkilərin istiyə davamlılığı K.A.Axmatov (1972), R.Moles (1992), L.Mucina (1993), quraqlığa davamlılığı isə P.A.Qenkelin (1956) metodikaları ilə öyrənilmişdir.

NƏTİCƏLƏR VƏ ONLARIN MÜZAKİRƏSİ

Dendrologiya İnstitutunda aparılmış elmi-tədqiqat işində müxtəlif ölkələrdən və yerli floradan introduksiya olunmuş dekorativ ağac-kol və ot bitkilərinin Abşeron şəraitində bioekoloji xüsusiyyətləri öyrənilmiş, Dendrarinin ərazisində açıq sahə şəraitində, Bakı şəhərinin müxtəlif yerlərində dekorativ ağac və kollarıdan, ot bitkilərindən ibarət landşaft memarlığı üslubunda müxtəlif formalı kompozisiyalar yaradılmışdır. Tədqiqat zamanı bitkilərin becərilməsi toxum, qələm, şitil, soğanaq, soğanaqlı yumru və kök yumruları ilə aparılmışdır.

Cədvəl 1. Bəzi dekorativ ağac və kol bitkilərinin yaşıllaşdırmada tətbiq edilməsi

№	Bitkinin adı	Parklar, bağlar, xiyabanlar					Küçə
		alleya	tək	qrup	bordür	canlı çəpər	
1.	<i>Cupressus sempervrens</i> Mill.	+	+	+	+	+	+
2.	<i>Albizia julibrissin</i> L.	+	+	+	-	-	+
3.	<i>Cercis siliquastrum</i> L.	+	+	+	+	+	+
4.	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	+	+	+	-	-	-
5.	<i>Ligustrum lucidum</i> Ait.	+	+	+	+	+	+
6.	<i>Olea europaea</i> L.	+	+	+	-	-	+
7.	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	-	+	+	+	+	+
8.	<i>Quercus ilex</i> L.	+	+	+	+	+	-
9.	<i>Pinus eldarica</i> Medw.	+	+	+	-	-	+
10.	<i>Punica granatum</i> L.	+	+	+	+	+	-
11.	<i>Rosa sp. diversa</i> L.	+	+	+	-	-	+
12.	<i>Hibiscus syriacus</i> L.	-	+	+	-	-	-
13.	<i>Chamaerops humilis</i> L.	+	+	+	+	-	+
14.	<i>Evokymus japonica</i> L.	-	+	+	+	-	-
15.	<i>Nerium oleander</i> L.	-	+	+	-	-	+
16.	<i>Acer campestre</i> L.	+	+	+	-	-	-
17.	<i>Lonicera fragrantissima</i> Lindl.	-	+	+	-	-	+
18.	<i>Biota orientalis</i> Endl.	+	+	+	+	+	+
19.	<i>Philadelphus caucasicus</i> Koehne	-	+	+	-	+	+
20.	<i>Juniperus rufescens</i> Link.	-	+	+	-	-	-

Qeyd: (+) – istifadə olunan; (-) – istifadə olunmayan

Növ və sortların əkilməsi üçün açıq sahədə torpaq bellənmiş, gübrə verilmiş, ləklər düzəldilmiş və bitkilər əkilmişdir. Əkilmiş bitkilərə aqrotexniki qulluq edilmişdir. Tədqiqat işində müxtəlif ağac, kol, otların növ və sortlarının toxumlarının səpilməsi, qələm, şitil, soğanaq, soğanaqlı yumru və kök yumrularının əkilməsi, onlardan alınan cücərtilərin, ilk yarpaqların morfoloqiyası, inkişaf dinamikası, kök sisteminin xarakteristikası, bitkilərin fenologiyası, çoxaldılması, ekoloji amillərə davamlılığı, aqrotexnikası, xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə üsulları ətraflı öyrənilmiş və Abşeronun yaşıllaşdırılmasında, müxtəlif formalı kompozisiyaların tərtibatında istifadə edilmişdir. Tədqiqat işində dekorativ ağac, kol və ot bitkiləri toxumla və vegetativ yolla çoxaldılmışdır. Müxtəlif növ və sortların şaxtaya, istiyə, quraqlığa, küləyə davamlılığı öyrənilmiş və bu təsirlərin nəticələri nəzərə alınmaqla bitkilər becərilmişdir.

Bağ-park arxitekturasında kompozisiyaların yaradılmasında müntəzəm üslubda sadə həndəsi formalardan (düzbucaq, dairə, ulduz və s.) və təbiəti əks etdirən landsaft və ya mənzərəli üslubda orijinal formalardan istifadə edilmişdir. Kompozisiyaların sərhədləri həmişəyaşıl kollarla əhatə olunmuşdur. Həmişəyaşıl ağac və kollar kompozisiyaların mərkəzində də istifadə olunmuşdur. Tədqiqat işində landsaft və ya mənzərəli üslubda “Güllər”, “Butalar”, “Azərbaycan xəritəsi”, “Tülpan” və s. kimi orijinal formalı kompozisiyalar düzəldilmişdir.

Orijinal formalı kompozisiyaların tərkibinə hündürlüyünə, rənginə, formasına görə müxtəlif bitkilər daxildir. Kompozisiyanın içərisində bitkilər simmetrik yerləşir, onların sərhədləri dəqiq ol-

mur. Tədqiqat işində bəzi dekorativ ağac və kol bitkilərinin yaşıllaşdırmanın müxtəlif sahələrində tətbiq edilməsi cədvəl 1-də göstərilmişdir.

Mənzərəli üslubdan istifadə edərkən əsas məqsəd becərilən bitkilərin dekorativ xüsusiyyətlərinin harmonik inkişafına nail olmaqdır. Bu üslubun əsasını dekorativ bitkilərin təbii formasının saxlanması təşkil edir. Tədqiqat işində kompozisiyalar düzəldilərkən dekorativ elementlər, o cümlədən heykəllər, daşlar, tək bitkilər çox ehtiyatla istifadə olunmuş və harmonik qaydada ətraf landsafta yerləşdirilmişdir. Burada təbii formalara, rənglərə və materiallara üstünlük verilmişdir. Arabesklər fiqurlu gül kompozisiyalarıdır və görünüşcə yarpaqlara, güllərə, çələnglərə, oxlara və digər müxtəlif fiqurlara bənzəyirlər. Dekorativ yarpaqları olan və xalça görünüşlü bitkilər naxışlı güllüklərdə istifadə edilmişdir. Bu qrup bitkilərdən arabesklər, gül saatları, təqvimlər, güldanlar, heykəllər, müxtəlif fiqurlar düzəldilmişdir. Kompozisiyaların tərtibatında dekorativ ağac, kol və ot bitkilərinin forması, ekoloji amillərə davamlılıqları, keyfiyyəti, ölçüləri, rəngi, qoxusu, çiçəkləmə müddəti nəzərə alınmışdır. Bitkilər elə seçilmişdir ki, mövsüm ərzində fasiləsiz çiçəkləsinlər. Bunun üçün çiçəkləyən növ və sortlar tədricən bir-birini əvəz etmiş, hər aya görə güllüyün növü müəyyənləşdirilmiş, çiçəkləmə müddəti aqrotexniki üsullarla tənzimlənmişdir. Yazda və payızda havalər sərin olanda kompozisiyalarda parlaq rəngli güllərdən, yayda isə ağ, mavi, bənövşəyi rəngli güllərdən istifadə edilmişdir. Müxtəlif naxışların içərisinə əkilmiş güllərin gözəlliyi, bir-birilə uyğunlaşması daha da aşkar biruzə olunur.

Şəkil 1. "Butalar" forması

Şəkil 2. "Azərbaycan xəritəsi" forması

Şəkil 3. Orijinal forma

Şəkil 4. Orijinal forma

Tədqiqat işində müxtəlif formalı arabesklər düzəldilmiş və içərisində dekorativ bitkilər əkilmişdir. Dendrarinin ərazisində düzəldilmiş bəzi orijinal formalı kompozisiyalar 1-4 sayılı şəkillərdə göstərilmişdir.

Orijinal formalı kompozisiyaların tərtibatında əsasən çoxillik və birillik dekorativ ot bitkilərindən istifadə edilmişdir. Hal-hazırda müxtəlif dekorativ ot bitkilərindən istifadə edərək gül xalçasının, müxtəlif portretlərin, kompozisiyaların yaradılması bağ incəsənətinin ən yüksək formasıdır. Orijinal formalı kompozisiyaların tərtibatı təbiət mənzərələrinin elementlərini şəhər sakininə yaxınlaşdırmağa imkan verir. Ona görə bu cür kompozisiyaların yaradılmasında əsas məqsəd müxtəlif ağac-kol, dekorativ gül bitkilərinin ekoloji-bioloji xüsusiyyətlərini və dekorativ əlamətlərini nəzərə alaraq onların effektiv, harmonik uyğunlaşması və səmərəli-bədii yerləşməsinə nail olmaqdır. Orijinal formalı kompozisiyalar şəhərə gözəllik verməklə yanaşı insanların təbiətlə təmasda olaraq istirahətini təmin edərək sağlam və həyatsevər olmağa kömək edir.

Aparılmış elmi-tədqiqat işinin nəticəsində hal-hazırda Abşeronun bağ-park zonalarında müxtəlif kompozisiyaların yaradılması üçün istifadə olunan

ən perspektivli dekorativ bitkilər müəyyən edilmişdir: təxminən 50 cins ağac-kol bitkiləri və təxminən 52 cins ot bitkiləri.

Elmi-tədqiqat işinin nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, müxtəlif ölkələrdən və yerli floradan introduksiya olunmuş dekorativ ağac-kol və ot bitkiləri Abşeron şəraitinə yaxşı uyğunlaşır, perspektivlidir və parkların, bağların tərtibatında, müxtəlif formalı kompozisiyaların yaradılmasında istifadə oluna bilər. Parklarda, bağlarda, xiyabanlarda, bulvarda, küçələrdə, sənaye və tədris müəssisələrinin ətrafında dekorativ ağac-kol və ot bitkilərindən istifadə etməklə orijinal formalı kompozisiyaların tərtibatına daha çox üstünlük verilməsi məqsədəuyğundur.

ƏDƏBİYYAT

- Həsənova A.Ə.** (2006) Azərbaycanın landsaft memarlığı. Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları: 3 s.
- Məmmədov T.S.** (2006) Gülçülük ensiklopediyası. Bakı: Azərb. nəşriyyatı: 76 s.
- Məmmədov M.S., Əsədov K.S., Məmmədov F.M.** (2000) Dendrologiya. Bakı: Azərb. Ensiklopediyası, s. 26-29.

- Аврорин Н.А.** (1953) Акклиматизация и фенология. *Бюлл. ГБС АН СССР*, **16**: 8-11
- Ахматов К.А.** (1972) Полевой метод определения жароустойчивости растений. *Бюлл. ГБС АН СССР*, **86**:73-74.
- Васильченко И.Т.** (1979) Определитель всходов сорных растений. Ленинград: Колос, с. 181-182.
- Витвицкая М.Э.** (2005) Современный дизайн участка. Москва: ЛАДА, с. 5-6.
- Генкель П.А.** (1956) Диагностика засухоустойчивости культурных растений и способы её повышения. *Методические указания*. М.: АН СССР, 69 с.
- Головач А.Г.** (1962) Декоративные и другие полезные растения в природе и культуре. М.-Л.: АН СССР, с. 39-98.
- Карписонова Р.А.** (2005) Цветник в тени. М.: Кладезь-Букс, 111 с.
- Колесников В.А.** (1971) Методы изучения корневой системы древесных растений. М.: Лесная промышленность, 152 с.
- Русанов Ф.Н.** (1970) Вопросы, разрешаемые при изучении интродуцированных растений. АН Узб. ССР. Ботанический Сад (Ташкент ФАН). «*Интродукция и акклиматизация растений*», **вып. 7**: 187-194.
- Серябряков И.Г.** (1952) Морфология вегетативных органов высших растений. М.: Советская наука, с. 293.
- Шешко П.С.** (2009) Ландшафтный дизайн. Минск: Современная школа, 74 с.
- Moles R.** (1992) Trampling damage to vegetation and soil cover at patwithin Burren National Park, Mullach mor, Co Clare. *Irish Geogr.*, **25(2)**: 129.
- Mucina L., Grabherr G., Ellmauer T.** (1993) Die Pflanzen gesell schaften Oster reichs. *Teil Jena, G.F.V.*, **55**: 490.

Создание Оригинальных Форм Композиций

Т.С. Мамедов, Ш.А. Гюльмамедова

Институт дендрологии НАН Азербайджана

В научно-исследовательской работе, проводимой в Институте Дендрологии НАНА, в условиях Апшерона изучены биоэкологические особенности декоративных деревьев, кустарников и травянистых растений, интродуцированных из местной флоры и различных стран. Используя эти растения на территории Дендрария и города Баку созданы декоративные композиции различных форм. Выявлено, что интродуцированные декоративные растения хорошо адаптируются в условиях Апшерона и рекомендуются для использования их при создании различных композиций в парках и скверах. Преимущественное использование древесно-кустарниковых и травянистых растений является более целесообразным в связи с возможностью создания композиций оригинальных форм.

Ключевые слова: *Оригинальный, композиция, растение, декоративный, парк*

Creation of Original Forms of Compositions

T.S. Mammadov, Sh.A. Gulmammadova

Institute of Dendrology, Azerbaijan National Academy of Sciences

Biological and ecological features of decorative trees, shrubs and grasses, which were introduced from local and foreign flora were studied under the conditions of Absheron and decorative compositions of different forms were developed by using these plants in the territory of Arboretum and Baku. It was established that the introduced plants from different countries and ornamental plants from the local flora were well adapted to the Absheron climatic conditions and they were recommended for the creation of various compositions in parks and squares. It is advisable to give trees, shrubs and herbaceous plants the superiority in the creation of original forms of compositions.

Keywords: *Original, composition, plant, decorative, park*